

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum angelis ex proprijs naturalibus possit pertingere ad videndum Deum
per essentiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

his, quæ p se intelligunt sine cõiunctione ad sensum nõ impedit cõprehensio intellectus, nisi pp excessum quantitatis virtualis: qñ. scilicet, quod intelligitur, habet modum intelligendi perfectiorẽ q̃ sit modus, quo intellectus intelligit: sicut si aliquis cognoscat hanc conclusionem, triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, per probabilem rationem, vtpote per auctoritatem, vel quia ita communiter dicitur, non comprehendit ipsam: nõ q̃ vnã partem eius ignoret alia scita, sed quia ista conclusio est scibilis per demonstrationem, ad quam cognoscens nõdum peruenit, & id non comprehendit ipsam: quia nõ stat perfecte sub cognitione eius. Cõstat autẽ quod in intellectu angeli, præcipue quantum ad visionẽ diuinam, non hẽt locũ quantitatis dimensiuæ. & ideo consideranda est ibi æqualitas, vel excessus, s̃m quantitatis virtualis. virtus autem diuine essentia, qua est intelligibilis, excedit intellectũ angelicũ, & omnem intellectũ creatum, s̃m hoc quod est cognoscitiuus. veritas .n. diuine essentia, qua cognoscibilis est, excedit lumen cuiuslibet intellectus creati, quo cognoscitiuus est. & id impossibile est, quod aliquis intellectus creatus diuinã essentiam cõprehendat, non quia partẽ aliquã eius ignoret, sed quia ad pfectũ modũ cognitionis ipsius pertingere non potest.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod diuina essentia ab angelo tota ṽt: quia nihil eius est non visum ab eo, ṽt. s̃ly totam, exponatur priuatiue, non per positionem partium, non tamẽ perfecte videtur vnde non sequitur quod eam comprehendat.

AD SECVNDVM dicendum, qd in visione qualibet triplex modus cõsiderari p̃t. Primus modus est ipsius videntis absolute, qui est mensura capacitatis eius, & sic intellectus angeli totaliter videt Deum: hoc est dictũ totam vim intellectus sui adhibet ad videndũ Deũ. Alius modus est ipsius rei in se, & hic modus nihil est aliud, quã qualitas rei. Cum autẽ in Deo nõ aliud sit qualitas, q̃ substantia, modus eius est ipsa essentia: & sic totaliter videt Deum, quia vident totũ modum Dei eodẽ modo, quo totam essentiam. Tertius est ipsius visionis, q̃ est mediũ inter videntem & rẽ visã, & dicitur mediũ videntis per cõparationẽ ad rem visã, vt r̃c dicatur aliquis alterum videre totaliter, qñ. ṽt visio hẽt modo totalem. & hoc est, quando ita est perfectus modus visionis ipsius videntis, sicut est in modo visibilitatis ipsius rei. & hoc modo non totaliter ṽt diuina essentia, vt ex dictis patet. Sicut aliquis qui scit aliquam propositionẽ esse demonstrabilem, cuius demonstrationem ignorat, scit quidẽ totum modũ cognitionis eius: sed nescit eam secundum totum modum, quo cognoscibilis est.

AD TERTIVM dicendũ, q̃ ratio illa procedit quã forma, qua est principium actionis agentis, coniungitur secundum totum modum suum qd necesse est in omnibus formis nõ substantiis quorum esse, est in esse: sed diuina essentia quã quodãmodo sit vt forma intellectus, quia tamen non capitur ab intellectu, nisi secundũ modum intellectus capientis, & quia actio nõ est tantum forma, sed ẽt agentis, ideo non potest esse ita perfecta actio, sicut est perfecta forma, qua est principium actionis, cum sit defectus ex parte agentis.

AD QVARTVM dicendũ, quod res cõprehenditur cuius definitio cognoscitur, si tamẽ ipsa definitio comprehendat: sed sicut possibile est cognoscere rẽ sine cõprehensione, ita & definitionẽ ipsius, & sic res ipsa remanet non cõprehensã. angelus autẽ

quãuis videat aliquo modo, quid est Deus, nõ tamen hoc comprehendit.

AD QVINTVM dicendũ, q̃ visio Dei per essentiam p̃t dici comprehensio in cõparatione ad visionem viã, quã ad essentiam non pertingit: nõ tamen est comprehensio simpliciter r̃one scilicet. & ideo cũ d̃r, Comprehendã sicut & cly scilicet, notat cõparationẽ similitudinis, non æqualitatis.

AD SEXTVM dicendũ, q̃ ipsa immensitas Dei videbitur: sed non videbitur immensitas, videbitur totus modus, sed non totaliter, vt dictum est.

ARTICVLVS III.
Vtrum angelus ex proprijs naturalibus ad videndum Deum per essentiam pertingere poterit.

TERTIO queritur, vtrum angelus ex proprijs naturalibus poterit pertingere ad videndum Deum per essentiam. & videtur quod sic, quocũdum Aug. super Gen. ad literam. angeli incipio suã conditionis, in quo statũ fuerunt naturalibus tantum, vt multi dicunt, videtur creaturas fiendas in verbo: sed hoc esse non potest nisi verbum vidissent. ergo per naturalia pura intellectus angeli vidit Deum per essentiam.

¶ 2 Præ. Quod potest minus intelligere, potest & maius intelligere: sed essentia diuina est maxime intelligibilis cum sit maxime a materia immunita ex quo contingit aliquid esse intelligibile ad actũ igitur intellectus angeli naturali cognitione possit alia intelligibilia intelligere, multo fortius poterit intelligere ex naturalibus puris diuinam essentiam. Sed diceretur, quod licet diuina essentia sit in se maxime intelligibilis, non tamen diuine maxime intelligibilis intellectu angelico.

¶ 3 Sed cõtra, Illud quod est magis visibile, nõ esse magis visibile nobis, cã est defectus visus: sed in intellectu angelico non est aliquis defectus, cũ angelus sit speculũ purũ & incommutabile, vt Dio. dicit in 4. c. de di. no. ergo illud quod est magis intelligibile in se, est magis intelligibile intellectu angeli.

¶ 4 Præ. Com. dicit in 3. de anima, qd in intellectu qd est penitus a materia separatus, sequitur hoc quod magis est intelligibile: hoc est magis intelligibile, ergo magis intelligit: sed intellectus angeli est h̃mõ. ergo in eo prædictum argumentũ sequitur.

¶ 5 Præ. Excellens visibile propter hoc est visibile minus visui nostro, qa corrumptur visum nostrum, sed excellens intelligibile non corrumptur intellectu, sed confortat. ergo illud quod est magis in se intelligibile, magis ab intellectu intelligitur.

¶ 6 Præ. Videre Deũ per essentia est actus intellectus: sed grã est in affectu, ergo grã nõ requiritur ad videndum Deũ per essentiam, & ita s̃m naturalia tantũ ad hanc visionem peruenire poterunt.

¶ 7 Præ. Secundum Aug. fides quia præcedit per essentiam in anima, videtur in anima per sui essentiam: sed Deus per sui essentiam præcedit intellectus in anima, & similiter in angelo & in qualibet creatura: ergo angelus Deum per essentiam in partibus naturalibus videre poterit.

¶ 8 Præ. Secundum Aug. 10. Confess. simpliciter aliquid præsens in anima per speciem, per notionem, & per præsentiam essentia suã. ergo diuinitas est conueniens, oportet eam esse per se posita, & ita cum Deus sit præsens intellectui angelico per essentiam non erit ei præsens per similitudinem, & ita non potest Deus ab angelo per similitudinem videri. si ergo ex naturalibus potest esse cognoscere aliquo modo, videatur cognoscit eum per naturalia essentialiter.

¶ 9 Præ.

In corp. an.

¶ 9 Præ. Si vñ aliquid in speculo materiali, oportet quod ipsum speculū videatur: sed angeli in statu suæ conditionis viderūt res in verbo quasi ī quodā speculo, ergo viderūt verbū. Sed diceres, quod angeli nō fuerunt creati in puris naturalibus: sed cū gratia gratum faciente vel cum gratia gratis data. ¶ 10 Sed contra. Sicut lumē naturā deficit a lumine gloriæ, ita ē a lumine gratiæ gratis datæ vel gratiæ facientis. si ergo existeres in gratia gratis data, vel gratū faciente poterūt videre Deū per essentiā, pari ratione & in statu naturalium existentes. ¶ 11 Præ. Res non videntur nisi vbi sunt: sed ante conditionem rerum res non erant nisi in verbo, ergo cum angeli res fiendas cognouerint, in verbo eas cognouerunt: & ita viderunt verbum.

¶ 12 Præ. Natura non deficit in necessariis: sed attingere finem maxime est de necessariis natura: ergo vnicuiq; natura prouisum est, vt possit pertingere ad finem suum: sed finis per quem est rōnalis creatura est videre Deum per essentiā: ergo rationalis creatura ex naturalibus puris potest ad hanc visionem peruenire.

¶ 13 Præ. Superiores potētia sunt pfectiores inferioribus: sed inferiores potētia per suā naturā posunt in sua obiecta, sicut sensus in sensibilia, & imaginatio in imaginabilia. cum ergo obiectum intelligentiæ sit Deus, vt dicitur in lib. de Spiritu & Anima. videtur quod per naturalia possit Deus videri ab intelligentia Angelica. Sed dicitur, quod non est simile quia obiecta aliarum potentiarum non excedunt suas potētias: sed Deus excedit omnem intelligentiam creatam.

¶ 14 Sed contra. Quāntumcumq; perfectiatur intelligentia creata lumine gloriæ, semper Deus in infinitū ipsam excedit. si ergo iste excessus impedit visionem Dei per essentiā, numquam intellectus creatus poterit peruenire in statu gloriæ ad videndum Deum per essentiā, quod est absurdum.

¶ 15 Præ. In lib. de Spiritu, & Anima dicitur, quod anima est similitudo totius sapientiæ, & eadem ratione angelus: sed res naturaliter cognoscuntur per suam similitudinem, ergo naturaliter angelus cognoscit ea de quibus est sapientia: sed sapientia est de diuinis, vt Aug. dicit, ergo angelus naturaliter peruenit ad videndum Deum per essentiā.

¶ 16 Præ. Ad hoc quod intellectus creatus videt Deum per essentiā, nō requiritur nisi quod intellectus Deo conformetur: sed intellectus angeli per naturam suam est deformis, ergo ex naturalibus propriis potest videre Deum per essentiā.

¶ 17 Præ. Ois cognitio Dei, vel est sicut ī speculo, vel est p essentiā, vt patet p hoc qd hī i. Cor. 13. Videmus nūc & c. sed angeli in naturalibus suis existentes nō cognouerūt Deū sicut ī speculo, qd vt ait Aug. ex quo creati sunt æterna verbi Dei visione petruunt, nō inuisibilia Dei per ea quæ facta sūt intellecta conspicientes, quod est ī speculo videre, ergo angeli naturaliter vidēt Deū per essentiā.

¶ 18 Præ. Illud immediate vñ de quo cogitamus non cogitando de aliquo altero: sed angelus naturaliter cognitione pōt cogitare de Deo sine hoc quod cogitet de aliqua creatura, ergo pōt videre Deum immediate, quod est per essentiā videre.

¶ 19 Præ. Aug. dicit, qd ea quæ sunt essentialiter in aīa cognoscuntur ab ea per essentiā, sed diuina essentia sic est in anima, ergo idem quod prius.

¶ 20 Præ. Illud quod nō videtur per essentiā, vñ per speciem, si vñ: sed diuina essentia non pōt videri per speciem, quia species est simplicior co-

gnoscitur ab angelo, per essentiā cognoscitur ab eo.

SED CONTRA. Videre Deum per essentiā, est vita æterna, vt patet Iōā. 17. Hæc est vita æterna & c. sed ad vitam æternam non potest perueniri per pura naturalia. Ro. 6. Gratia Dei vita æterna, ergo nec ad visionem Dei per essentiā.

¶ 2 Præ. Aug. dicit quod anima quāuis sit natura cognoscere Deū, nō tamē ad actū cognitionis pducitur nisi per fundat diuino lumine: & sic ex naturalibus nō pōt aliquis videre Deū per essentiā.

¶ 3 Præ. Natura nō transcendit limites suos: sed essentia diuina excedit omnē naturā creatā, ergo naturali cognitione diuina essentia videri nō pōt.

RESPON. Dicendum, quod ad hoc quod Deus per essentiā videatur, oportet quod essentia diuina vnatur intellectui quodā modo, vt forma intelligibilis: perfectibile autē non vnatur formæ, nisi postquam est in ipso dispositio, quæ facit perfectibile receptiuum talis formæ, qd proprius actus sit in propria potentia: sicut corpus non vnatur animæ vt formæ, nisi postquā fuerit organizatum & dispositū. vnde oportet et in intellectu esse aliquā dispositionem per quam efficitur perfectibile tali forma, quæ est essentia diuina, quod est aliqđ intelligibile lumen. Quod quidem lumen, si fuerit natura, ex naturalibus puris intellectus videre Deū per essentiā poterit: sed quod sit naturale est impossibile. Sēper enim dispositio vltima ad formā, & forma sunt vnus ordinis, in hoc quod si vnus est naturale & reliquum: essentia autem diuina nō est naturalis forma intelligibilis intellectus creati, quod sic patet. Actus enim & potentia semp sunt vnus generis, vnde potentia in genere quantitatis nō respicit actū, qui est in genere qualitatis: vnde forma naturalis intellectus creati non potest esse, nisi sit illius generis, in quo est potētia creati intellectus. vnde forma sensibilis, quæ est alterius generis, non potest esse forma ipsius: sed forma immaterialis tantum quæ est generis sui. Sicut autē forma sensibilis est infra genus intellectiue potētia creatæ, ita essentia diuina est supra ipsum, vnde essentia diuina non est forma, ad quam se extendit naturalis facultas intellectus creati. & ideo lumen illud intelligibile, per quod intellectus creatus fit in vltima dispositione, vt coniungatur essentiæ diuina, vt formæ intelligibili, nō est naturale, sed supra naturā. & hoc est lumen gloriæ, de quo in Psal. 35. dicitur, In lumine tuo videbimus lumen. naturalis igitur facultas cuiuslibet intellectus determinatur ad aliquam formam creatam intelligibile, aliter tamen in homine & in angelo: quia in homine ad formam intelligibilem a sensu abstractā, cum omnis eius cognitio a sensu oriatur, in angelo autem ad formam intelligibilem, non a sensu abstractam, vel acceptam: sed præcipue ad formā quæ est essentia sua, & ideo cognitio Dei, ad quam angelus naturaliter peruenire potest, est vt cognoscat ipsum per substantiam angeli videntis: & ideo dicitur in lib. de Causis, quod intelligentia intelligit quod est supra se per modum substantiæ suæ, quia in quantum creata est a Deo, substantia sua est similitudo quædam substantiæ vel essentiæ diuinæ: sed cognitio Dei ad quam naturaliter hō peruenire pōt est vt cognoscat ipsum per formā intelligibile, qd lumine intellectus agētis est a sensibilibus abstracta. & iō. Ro. 1. sup illud, Inuisibilia Dei per ea & c. dicit gl. quod hō innatur ad cognoscendū Deum per creaturas sensibiles per lumen naturalis ratio-

nis.

Quæst. dif. S. Tho. VV 2 nis

Propos. 8. tom. 3. inter opera Arist.

Gl. ord. ibi

Li. de Spiritu & anima ca. 12. cor. 3.

Propos. 8. tom. 3. inter opera Arist.

Gl. ord. ibi

Propos. 8. tom. 3. inter opera Arist.

Gl. ord. ibi

Propos. 8. tom. 3. inter opera Arist.

Gl. ord. ibi

Propos. 8. tom. 3. inter opera Arist.

Gl. ord. ibi

Propos. 8. tom. 3. inter opera Arist.

Gl. ord. ibi

Propos. 8. tom. 3. inter opera Arist.

Gl. ord. ibi

Propos. 8. tom. 3. inter opera Arist.

Gl. ord. ibi

Propos. 8. tom. 3. inter opera Arist.

Gl. ord. ibi

nis, Cognitio autem Dei, quæ est per formam creatam non est visio eius per essentiam, & ideo neque homo neque Angelus potest peruenire ad Deum per essentiam videndam ex naturalibus puris.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod hoc quod dicitur Aug. quod angeli viderunt res in verbo, potest intelligi non a principio condonnis, sed ex tunc ex quo beati fuerunt. Vel dicendum, quod quis verbum per essentiam non viderunt in statu naturalium, viderunt tamen aliquo modo per similitudinem in eis existere, & ex tali cognitione poterunt creaturas cognoscere, quas tamen postmodum in verbo multo plenius cognoverunt, quoniam verbum per essentiam viderunt. Scdm. n. quod cognoscit causam, cognoscitur effectus per ipsam.

AD SECUNDUM dicendum, quod quamuis essentia diuina sit in se maxime cognoscibilis, tamen non est maxime cognoscibilis intellectui creato, quia est extra genus ipsius.

AD TERTIUM dicendum, quod intellectus angelicus debet esse speculum purum, & incotaminatum & sine defectu, quia non patitur defectum intelligibilis luminis considerata natura sui generis, sicut patitur intellectus humanus, in quo intelligibile lumen est obumbratum in tantum ut necesse sit a phantasmatis accipere, & cum continuo, & tpe, & discurrendo de vno in aliud, per quod Isaac dicit, quod ratio oritur in vmbra intelligentie, & ideo potentia intellectiva eius potest intelligere omnem formam intelligibilem creatam quæ est sui generis, sed intellectus angelicus comparatus ad diuinam essentiam, quæ est extra genus suum, inuenitur defectiuus & tenebrosus, & ideo deficit a visione diuine essentie, quamuis ipsa sit in se maxime intelligibilis.

AD QUARTUM dicendum, quod verbum commune intelligitur de cognitione essentie increate, pro tanto, n. substantia intelligibilis quæ in se est maxime intelligibilis sit nobis minus intelligibilis, quia excedit formam a sensu abstractam, quam naturaliter intelligimus, & similiter immo multo amplius essentia diuina excedit formam intelligibilem creatam, quia intellectus angeli intelligit, & ideo intellectus angeli minus intelligit essentiam diuinam quamuis sit magis intelligibilis, sicut intellectus noster minus intelligit essentiam angeli, quamuis sit magis intelligibilis, quam res sensibiles.

AD QUINTUM dicendum, quod excellentia in intelligibilis quamuis non corrumpat intellectum, sed confortet eum, tamen excedit quandoque representationem forme, quia intellectus intelligit, & ex hac causa intelligibilis excellentia impedit intellectum, & secundum hoc verum est quod dicitur in 2. Meta. quod intellectus se habet ad manifestissimam naturam, sicut oculus nocturæ ad lucem solis.

AD SEXTUM dicendum, quod gratia non requiritur ad videndum Deum per essentiam quasi immediata dispositio ad visionem: sed quia per gratiam homo merebitur gloriam sibi dari per quod Deum in essentia videat.

AD SEPTIMUM dicendum, quod fides cognoscit per essentiam suam in quantum essentia sua coniungitur intellectui, ut forma intelligibilis & non alio modo. Sicut autem non coniungitur essentia diuina intellectui creato in statu vite: sed sicut sustinet eum in esse.

AD OCTAuum dicendum, quod diuisio illa non est per oppositas res, sed per oppositas rationes: & ideo nihil prohibet aliquid esse per essentiam vno modo in anima, & alio modo, per similitudinem vel imaginem. In ipsa enim anima est imago & similitudo Dei, quamuis in ipsa sit Deus per essentiam.

AD NONUM dicendum, sicut ad primum.

AD X. dicendum, quod nec gratia gratum facit, nec gratia grauis data iussit ad videndum Deum per essentiam, nisi sit gratia consummata que est lumen glorie.

AD XI. dicendum, quod res antequam in propria natura essent, non solum fuerunt in verbo, sed et in mente angelica, & ita poterunt videri quamuis verbum non videretur.

AD XII. dicendum, quod sicut dicit Philosophus in 2. Celi & Mundi. in rebus inuenitur multiplex gradus perfectionis. Primus enim gradus & perfectissimus est, ut aliquid habeat vel consequatur bonitatem suam sine motu & sine adminiculo alterius, sicut est perfectissima sanitas in eo qui per se sanus sine auxilio medicina, & hic gradus est diuina perfectionis. Secundus gradus est eius, quod potest consequi perfectam bonitatem cum modico auxilio & paruo motu, sicut eius qui habet sanitatem cum modico exercitio. Tertius gradus est eius, qui acquirit perfectam bonitatem cum multis motibus, sicut ille qui acquirit perfectam sanitatem cum multis exercitijs. Quartus gradus est eius, quod nuncquam potest acquirere perfectam bonitatem, sed acquirit de bonitate aliquid in multis motibus. Quintus gradus est eius quod non potest acquirere aliquid de bonitate nec habet aliquem motum ad hoc, sicut est gradus illius in sanitate qui sanari non potest, unde nullam medicinam accipit. Creature igitur irrationales nullo modo ad perfectam bonitatem, quæ est beatitudo, pertinere possunt, sed perueniunt ad aliquam bonitatem imperfectam, quæ est eorum finis naturalis, quam ex vi nature sue consequuntur: sed creature rationales possunt consequi perfectam bonitatem, id est beatitudinem, necesse est conueniendum indiget pluribus quam natura irrationales ad consequendum fines suos, & ideo quamuis sint nobiliores, non tamen sequuntur quod in propriis naturalibus possint attingere ad finem suum, licet natura inferior. Quod vero ad beatitudinem aliquam contingat per seipsum, solius Dei est.

Et similiter dicendum ad decimum intermedium, de ordine potentiarum.

AD XIII. dicendum, quod quamuis per lumen glorie intellectus creatus nunquam rationem excedat, tamen in infinitum distat ab eo diuina essentia, tamen illud lumen sit in intellectu vniuersum essentie diuine sicut forma intelligibili, quod autem fieri non possit.

AD XV. dicendum, quod ad cognoscendum Deum per similitudinem eius angelus ex proprijs naturalibus potest: sed hoc non est visio Dei per essentiam.

AD XVII. dicendum, quod conformitas naturalis ad Deum, quæ est in intellectu angeli, non est in intellectu angeli proportionem ad diuinam essentiam, licet ad formam intelligibilem: sed in hoc quod recipiat cognitionem sensibili a sensu, sicut nos accipimus, & quantum ad alia in quibus intellectus angelicus conuenit cum Deo, & differt ab intellectu humano.

AD XVIII. dicendum, quod tripliciter aliquid videtur vno modo, per essentiam suam, sicut quæ essentia visibilis coniungitur visui, sicut oculus videt lucem. Alio modo, per speciem, quando similitudo ipsius ab ipsa re imprimitur in visum, sicut cum videtur lapidem, tertio vero per speculum, & hoc est quod similitudo rei per quam cognoscitur, non fit in visu immediate ab ipsa re: sed ab eo in quo similitudo rei representat sicut in speculo resulat. Species sensibilis, primo modo igitur videtur Deum est naturale: sed Deo, supra naturam vero hominis, & angelicæ, sed secundo modo videtur Deum est naturale angelo: tertio modo

modo videre Deum est naturale ipsi homini, qui venit in cognitione Dei ex creaturis, utcumque; Dei representantibus. Unde cum dicitur, quod omnis cognitio est per essentiam vel in speculo, intelligendum est de cognitione humana. Cognitio autem angeli, quod de Deo naturaliter habet, est media inter istas duas.

Ad xviii. dicendum, quod imago rei dupliciter potest considerari. Vno modo, in quantum est res quaedam, & cum sit res distincta ab eo cuius est imago per modum istum alius erit motus virtutis cognitivæ in imaginem, & id cuius est imago. Alio modo, considerat prout est imago, & sic dicitur est motus in imaginem & in id cuius est imago. & sic quæsi aliquid cognoscitur per similitudinem in effectu suo existentem, potest motus cognitionis transire ad eam immediate, sine hoc quod cogitetur de aliqua alia re, & hoc modo intellectus virtutis potest cogitare de Deo non cogitando de aliqua creatura.

Ad xix. dicendum, quod ea quæ sunt essentia liter in anima, ut coniunguntur ei ut formæ intelligibiles, intelliguntur ab anima per essentiam suam, sic autem essentia divina non est in anima viatoris, & ideo ratio non sequitur.

Ad xx. dicendum, quod ratio illa procedit de specie abstracta a re, quam oportet esse simpliciorē re ipsa. Talis autem similitudo non est per quam intellectus creatus cognoscit naturaliter Deum, sed est similitudo impressa ab ipso: & ideo ratio non sequitur.

ARTICVLVS IIII.

Primum angelus videns Deum per essentiam omnia cognoscit.

Quarto quaeritur, utrum angelus videns Deum per essentiam omnia cognoscit, & videtur quod sic, quia sicut dicit Isidorus, angeli in verbo Dei omnia vident, ut antequam fuerint.

¶ 1. Præ. Vniuersi cuiusque virtus videt illud, cuius similitudo est apud ipsum: sed essentia divina, quæ est similitudo omnium intellectui angelico coniungitur, ut forma intelligibilis, ergo angelus videns Deum per essentiam videt omnia.

¶ 2. Præ. Si angelus non cognoscit omnia, oportet quod hoc accidat vel ex defectu intellectus angeli, vel ex defectu rerum cognoscibilium, vel ex defectu medij: sed non ex defectu intellectus angelici, cum angelus sit speculum purum & immaculatum vel incontinentiam, ut dicit Dion. nec etiam ex defectu intelligibilium, quia omnia sunt in divina essentia cognoscibilia, nec est ex defectu medij quod cognoscunt, quia divina essentia perfecte omnia representat, ergo angelus videns Deum omnia videt.

¶ 3. Præ. Intellectus angeli est perfectior quàm intellectus anime humane: sed anima humana habet potentiam ad omnia cognoscendum, ipsa enim est quodammodo omnia, ut in 3. de Anima dicitur, secundum quod nata est omnia cognoscere, ergo & intellectus angelicus potest omnia cognoscere: sed nihil est efficacius ad educendum intellectum angelicum in actum cognitionis, quàm divina essentia, ergo angelus videns essentiam divinam omnia cognoscit.

¶ 4. Præ. Sicut dicit Greg. amor patriæ cognitio in æquatur, quia quilibet ibi tunc diligit quæ tunc cognoscit, sed amans Deum amat in ipso omnia diligibilia, ergo videns ipsum videbit omnia intelligibilia.

¶ 5. Præ. Si angelus videns Deum non videt omnia, hoc non est nisi quia omnia intelligibilia sunt infinita: sed ipse non impeditur ab intelligendo propter intelligibilis infinitatem, quia essentia divina distat ab eo sicut infinitum a finito, ergo videt.

¶ 7. Præ. Cognitio comprehensivioris excedit cognitionem viatoris, quantumcumque eleuetur: sed viatori alicui possunt omnia revelari, quod quidem de presentibus patet, quia beato Benedicto totus mundus simul ostensus est, ut dicitur in 2. Dialo. de futuris etiam patere potest, quia Deus alicui propheta aliqua futura revelat, & eadem ratione potest sibi omnia revelare, & similis ratio est de præteritis, ergo multo fortius angelus videns Deum visione patriæ omnia cognoscit.

¶ 8. Præ. In 4. Dialo. Greg. dicit, Quid est quod non vident, qui videntem omnia vident? Sed angeli vident per essentiam Deum scientem omnia, ergo angeli cognoscunt omnia.

¶ 9. Præ. Puritas angeli in cognoscendo non est minor quam puritas anime, sed dicit Greg. in 2. Dialo. anime videnti creatorem angusta est omnis creatura, ergo & angelo, & sic idem quod prius.

¶ 10. Præ. Lux spiritualis vehementius ingerit se in motum lux corporalis oculo: sed si lux corporalis esset sufficiens rationi omnium colorum ingerens se oculo, omnes colores manifestaret, ergo cum ipse Deus qui est lux spiritualis, & rerum omnium perfecta ratio in motu angeli videtur se ingerat, angelus eo cognoscit omnia cognoscit.

¶ 11. Præ. Cognitio est quasi quidam contactus cognoscens, & cognoscibilis: sed si simplex tangitur, tangitur quicquid in ipso est: sed Deus est simplex, ergo si cognoscitur cognoscuntur omnium rerum rationes, quæ sunt in ipso.

¶ 12. Præ. Nullius creature cognitio est de substantia beatitudinis, ergo ad cognitionem beatitudinis æqualiter se habere vident: aut ergo beatus omnes creaturas cognoscit, aut nullas: sed non nullam, ergo omnes.

¶ 13. Præ. Omnis potentia non reducitur ad actum est imperfecta: sed intellectus angeli est in potentia ad omnia cognoscenda, alias esset inferior intellectu humano, in quo est oia fieri, si ergo in statu beatitudinis non omnia cognosceret, remaneret cognitio eius in imperfecta, quod est repugnare beatitudinis perfectioni, quæ omnem imperfectionem tollit.

¶ 14. Præ. Si angelus beatus non cognosceret omnia cum sit in potentia ad omnia cognoscenda, posset post modum aliquid cognoscere, quod prius non cognoverat: sed hoc est impossibile, quia sicut dicit Augustinus in 15. de Tri. in angelis beatis non sunt cogitationes volubiles, quod esset si aliquid scirent quod prius nescivissent ergo angeli beati videntes Deum omnia vident.

¶ 15. Præ. Visio beatitudinis æternitate mensuratur, unde & vita æterna dicitur: sed in æternitate non est prius, & posterius, ergo nec in visione beatitudinis, ergo non potest esse quod aliquid prius scitum non fuerit, & sic idem quod prius.

¶ 16. Præ. In 10. dicitur, Ingredietur & egredietur, & pascua inueniet: quod in libro de Spiritu & Anima, sic exponitur, Ingredietur ad contemplandam diuinitatem Saluatoris, & egredietur ad contemplandam vel in mundum humanitatem ipsius, & utrobique gloriosam refectionem inueniet: sed virtus exterior ita perfecte pascitur in humanitate saluatoris, quod nihil existens in corpore eius erit ei occultum, ergo & oculus mentis ita pascetur in diuinitate ipsius, quod in ea existens nihil ignorabit ab eo, & sic cognoscet omnia.

¶ 17. Præ. Ut dicitur 3. de Anima, intellectus intelligens maximum intelligibile non minus intelligit minus intelligibile, sed magis: sed maxime intelligibile est Deus, ergo intellectus videns Deum, omnia videt.

¶ 18. Præ. Effectus maxime cognoscit per cognitionem cause sue: sed Deus est causa omnium, ergo intellectus videns Deum omnia cognoscit.

¶ 19. Præ. Quæst. dist. S. Tho. VV 3

Ca. 17. circa medium.

Ca. 33. in fine. ne illius.

Cap. 35. a medio.

Cap. 16. a medio 10. 3.

Ca. 3. a medio. tom. 3.

Co. 7. to. 1.

7. p. 111. art. 1. dicitur quod si motus ha...

de 10. ad med. p. 111. dicitur quod si motus ha...

Ca. 11. 37. tom. 1.

ca. 11. 37. tom. 1.